

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

-

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

Suomen maailmanperintökohteiden yhdistys lausunto uudesta alueidenkäyttölaki (11.7.2025):

Suomen maailmanperintökohteiden yhdistys ry viittaa oman lausuntonsa aluksi Opetus- ja kulttuuriministeriön antamaan lausuntoon alueidenkäyttölaki Unescon maailmanperintökohteiden suojelusta ja niiden yleismaailmallisen arvon säilyttämisestä ja yhtyy sen sisältöön:

”Työryhmän ehdotukseen sisältyneen 8 §:n (Maailmanperintökohteet kaavoituksessa) poistaminen on selkeä heikennys siihen, kuinka velvoittavasti maailmanperintökohteet tulee ottaa huomioon alueidenkäytössä. Säännöksen mukaan kaavaa laadittaessa olisi ollut ”varmistettava, että maailmanperintökohteen erityinen yleismaailmallinen arvo säilyy ja pyrittävä arvon vahvistamiseen, jos arvo on heikentynyt.

Lausunnolla olevassa esitysluonnoksessa maailmanperintökohteiden huomioon ottaminen jäisi sen varaan, että 18 §:n mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voisivat koskea mm. asioita, joilla on merkittävä vaikutus kansainvälisesti tai valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuri- ja luonnonperintöön. Lisäksi maakuntakaavan sisältövaatimuksissa (23 §) mainitaan mm. maiseman, Lausuntopalvelu.fi 1327/1775 kulttuuriperinnön sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaaliminen.

Yleiskaavan ja asemakaavan sisältövaatimukseen sisältyy rakennetun ympäristön, maiseman sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaaliminen.

Nämä säännökset eivät kuitenkaan suojaa maailmanperintökohteiden yleismaailmallista erityisarvoa yhtä sitovasti kuin työryhmän ehdotukseen sisältynyt erillinen säännös. Kulttuuriperintöarvot ovat kaavojen sisältövaatimuksia koskevissa säännöksissä vain yksi huomioon otettava näkökohta muiden joukossa eikä säännöksissä suljeta pois sitä mahdollisuutta, etteikö jokin muu sisältövaatimukseen sisältyvä näkökohta voisi mennä maailmanperintökohteen yleismaailmallisen erityisarvon turvaamisen edelle kaavaa laadittaessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemys on, että työryhmän ehdotukseen sisältynyt säännös tulee sisällyttää uuteen alueidenkäyttölakiin.”

SMPKY ry myös muistuttaa, että edellä kuvatun kaltaisessa tapauksessa Unescon maailmanperintökohteen erityinen yleismaailmallinen arvo OUV (outstanding universal value) voi vaarantua ja näin ollen Suomi ei ole täyttänyt kansainvälisen sopimuksen mukaista velvoitettaan turvata kohteen arvojen säilyminen.

Erityisen Unescon maailmanperintökohteita koskevan lakisäädännön (8 §) poistaminen jättää edelleen epäselväksi kansainväliseen sopimukseen perustuvan maailmanperintöstatuksen tarpeet ja merkityksen alueiden käytön ja muissa strategisissa suunnitelmissa. Erityinen lakikirjaus toisi selkeyttä ja loisi raamit yhdenvertaiselle toiminnalle ja takaisi selkeämmän toimintamallin yleismaailmallisen arvon huomioimiseksi alueiden käytössä, mukaan lukien Unescon maailmanperintökohteiden suojavaikotteet, joista ei ole olemassa erityistä kohdetta turvaavaa lainsäädäntöä.

Tämän lisäksi tarkempi sääntely toisi kaikille osapuolille (esim. kohteen site manager ja/tai maanomistaja) vahvempaa oikeusturvaa alueiden käytön eri vaiheissa.

Myös voimassa olevassa kansallisessa Maailmanperintöstrategiassa (Yhteinen perintömme, s.17) strategisena painopisteenä todetaan, että maailmanperintön tunnistava lainsäädäntö on keskeinen osa Unescon maailmanperintökohteiden säilyttämistä. Nyt uudesta alueidenkäyttölaista poistettu 8§ on olennainen heikennys strategisen painopisteen toteuttamisessa ja mm. yksi sen toimenpiteistä vesittyy (”Säädöspohjan osalta arvioidaan sen riittävyys ja soveltuvuus maailmanperintökohteiden suojelun turvaamisessa ja suoja-alueiden määrittämisessä. Selvitetään tarve sisällyttää lainsäädäntöön ja rakentamista koskeviin määräyksiin maailmanperintöä koskevat erityissäännökset kulttuuriympäristöstrategian mukaisesti.”). Tähänkin strategiseen taustaan peilaten kyseisen 8§ sisällyttäminen uuteen alueidenkäyttölakiin on perusteltua.

Lopuksi Suomen maailmanperintökohteiden yhdistys ry toteaa, että Unescon maailmanperintökohteiden yleismaailmallisen arvon säilyttämisen ja turvaamisen osaamispohjaa mm. koulutuksen, vertaistuen ja osaavan vuorovaikutuksen avulla olisi kasvatettava keskeisten alueidenkäyttöalan toimijoiden keskuudessa. Lainsäädännössä oleva selkeä kirjaus Unescon maailmanperintökohteista ryhdyttäisi tätäkin tarvetta jatkossa.

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

-

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

-

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

Yhdistys varaa tässä vaiheessa mahdollisuuden tulla kuulluksi myös lakihankeen käsittelyssä 2025 syksyllä!

Mikkanen Ulla

Suomen maailmanperintökohteiden yhdistys ry. - Kyseinen yhdistys toimii nykyisten 7 kotimaisen Unescon maailmanperintökohteen edunvalvojana ja vahvana strategisena yhteistyöelimenä.